

Een nachtelijke overval

In Exodus 4:18-26 wordt een verhaal verteld dat zich in de duisternis afspeelt, letterlijk, maar ook figuurlijk. Want als we het verhaal in een vertaling lezen is het duister wat bedoeld is.

Het verdient aanbeveling dit gedeelte eerst in een vertaling te lezen, waardoor de onduidelijkheden zullen opvallen. Trouwens ook de Hebreeuwse tekst is in duisternis gehuld. Veel woorden die in dit verhaal voorkomen zijn voor tweeërlei uitleg vatbaar:

Wie wordt in vers 23 bedoeld met de eerstgeborene? Is het Farao's eerstgeborene of Mozes' eerstgeborene, of zijn beide bedoeld?

In vers 24 staat dat de Heer 'hem' tegenkwam en 'hem' wilde doden. Slaat dit op Mozes of op diens oudste zoon?

In vers 25 raakt Zippora, de vrouw van Mozes met de afgesneden voorhuid van haar zoon 'zijn' geslachtdeel aan. Wiens geslacht? Dat van de zoon of dat van Mozes, of van beide?

Daarnaast zijn er nog een aantal vragen die op kunnen komen:

In vers 19 geeft God Mozes opdracht terug te keren naar Egypte. Maar dit bevel komt pas nadat Mozes zijn schoonvader al het verzoek heeft te gaan om terug te mogen keren naar Egypte.

In ver 18 geeft Mozes de reden aan voor zijn terugkeer, namelijk een soort familiebezoek. In vers 19 geeft de Heer geen motivatie aan voor de terugkeer. Wel voegt hij er geruststellend aan toe dat het veilig is om terug te keren. Dus ook veilig om zijn vrouw en kind mee te nemen. En in het volgende vers doet Mozes dat dan ook. Het is zeer bevreemdend dat Mozes voor de grootste uitdaging van zijn leven staat, en dan zijn gezin meeneemt.

Hieronder volgen de opvattingen van een aantal exegeten:

Rabbijn Hirsch zegt dat Mozes zijn gezin geen gevaar wilde laten lopen, maar God beval hem met zijn hele gezin naar Egypte te gaan omdat hij daar niets meer te vrezen had.

De aanleiding van de toorn van de Heer is dat Mozes verzuimd had zijn zoon te laten besnijden. Daarom bedreigde de Heer hem. De Heer wilde liever Mozes' zoon doden dan dat hij met een onbesneden zoon bij het volk kwam, waardoor hij de Israëlieten een verkeerd voorbeeld zou geven. God ziet geen fouten van zijn boodschappers door de vingers.

Dat het niet-besneden zijn van het kind (of van Mozes zelf) wordt algemeen gezien als reden voor deze overval.

Vele exegeten verbazen zich over het feit dat Mozes zijn vrouw en zonen meeneemt.

Blijkbaar heeft hij hen na dit incident teruggestuurd naar zijn schoonvader Jethro. Want in Exodus 18: 3-4 komt Jethro bij Mozes met diens vrouw en twee zonen.

Houtman suggereert dat Zippora op dit moment één kind meenam, maar in haar buik had zij haar tweede kind.

De Nestorianen veronderstellen dat Mozes zijn gezin in Egypte wilde onderbrengen in het geval de uittocht zou mislukken. (Nestorianen zijn belijders van een christelijke religie uit het Oosten die in Jezus een goddelijke – en een menselijke natuur onderscheidde).

Het probleem van de twee zonen lijkt met de visie van Houtman opgelost te zijn.

In de visie van de Nestorianen meen ik wel wat te herkennen.

Wat de besnijdenis zelf betreft: Of het nalaten hiervan de reden is voor de overval, betwijfel ik. De overvaller is de Heer zelf, de liefhebbende God. Mijn mening is dan ook dat Hij liever

één kind laat sterven dan dat alle Israëlitische jongetjes in Egypte moeten sterven. En als Mozes zijn opdracht niet uitvoert, zal dit het gevolg daarvan zijn. Alleen Zippora beseft wat er op het spel staat, en wijst de Heer erop, door haar zoon te besnijden, dat het een verbondskind is. Een dus recht heeft op Gods bescherming.

Lukas A. de Groot. Januari 2026